

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.36 (3204) ●

● ЧАЦВЕР, 30 ВЕРАСНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вецер, сонца, мегаваты

У Беларусі могуць быць пабудаваны ветрапарк і сумарнай магутнасцю да 300 мегават **Стар. 2**

Цуд з палескага Лышча

Сто гадоў таму ў Пінскім раёне адбыліся падзеі, пра якія і цяпер памятаюць не толькі ў мясцовых вёсках, але і далёка за межамі Беларусі **Стар. 3**

Гарачыя гастролі “Пастаралі”

Артысты нашай краіны выступалі на Міжнароднай выставе “ЭКСПА–2010” у Шанхаі **Стар. 4**

Надрукаванае — застанецца!

Споўнілася 20 гадоў Музею беларускага кнігадрукавання ў Полацку

Наш музей быў адкрыты на пачатку верасня 1990 года: тады ў Полацку, як і ва ўсёй Беларусі, а парашэнні ЮНЕСКА — ва ўсім свеце ўрачыста адзначалася 500-годдзе з часу нараджэння беларускага і ўсходнеславянскага першадрукара Францыска Скарыны. Сярод іншых дзяржаўных дзеячаў, вучоных, пісьменнікаў розных краін, помніца, на адкрыццё прыехаў і нашчадак Скарыны ў чацвёртаццятым пакаленні, як і ён, доктар медыцыны, кампазітар, прафесар Манрэальскага ўніверсітэта ў Канадзе Станіслаў Скарына. А праз некалькі тыдняў ён прыняў актыўны ўдзел у Скарынаўскім вечары, які адбыўся ў Нью-Ёрку, у будынку Арганізацыі Аб'яднаных Нацый пад час яе Генеральнай асамблеі.

Музей беларускага кнігадрукавання быў створаны ў сістэме Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка. Дзейнасць установы адразу ж набыла міжнародны характар. Музею ахвотна дапамагаюць замежныя кнігазнаўцы. Адным з першых перадаў рэдкае гродзенскае выданне XVIII стагоддзя прафесар многіх універсітэтаў Анджэй Цеханавецкі (Лондан), генетычна звязаны з Полаччынай. Вялікую тэарэтычную

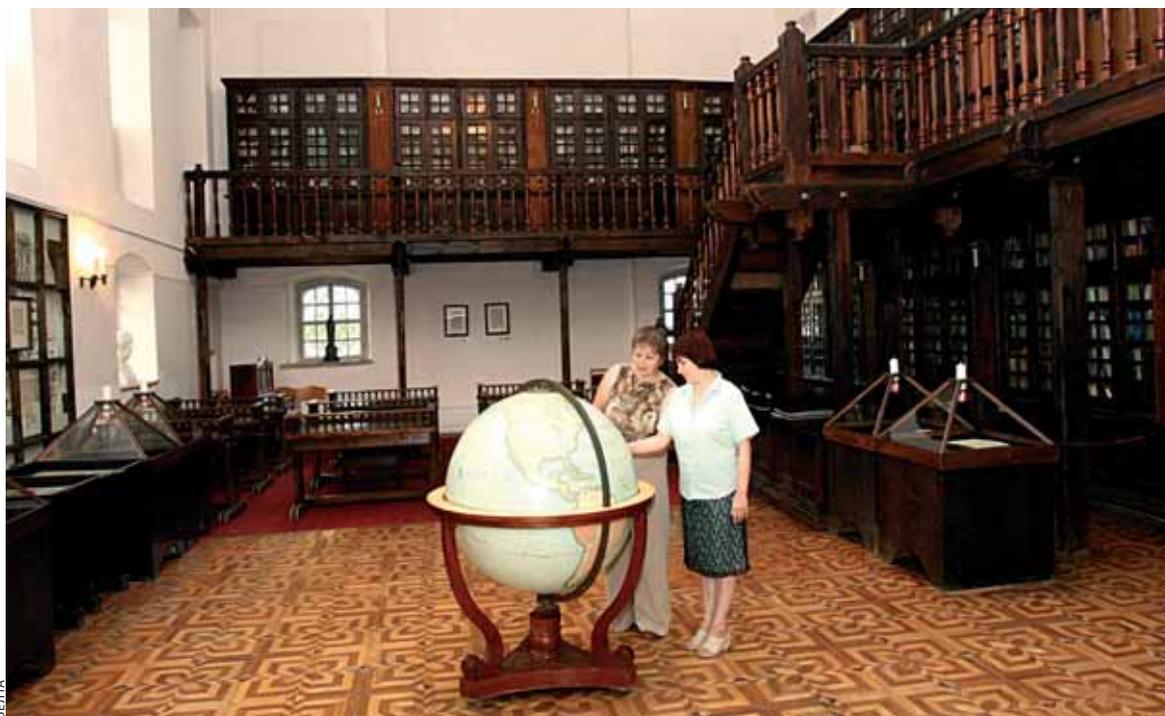
і практычную дапамогу музею аказалі дактары філалагічных навук Мікалай Нікалаеў (Санкт-Пецярбург) і Юрый Лабынцаў (Масква). Першы з іх — аўтар фундаментальных даследаванняў “Палата кнігапісная” (1993) і “Гісторыя беларускай кнігі” (2009). А паколькі большасць апісаных у іх выданняў знаходзіцца сёння ў

Пецярбургу, у аддзеле рэдкай кнігі Расійскай нацыянальнай бібліятэкі, які ён жа і ўзначальвае, то, вядома, нашы наведвальнікі вельмі ўдзячны яму, што могуць пабачыць муляжы беларускіх рарытэтаў. А Андрэй Лабынцаў і яго жонка,

кандыдат філалагічных навук Ларыса Шчавінская, нашы нязменныя кансультанты пры абнаўленні экспазіцыі. → **Стар. 3**

Скарынаўскія старадрукі

У Музеі беларускага кнігадрукавання ў Полацку шмат рарытэтаў

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

І ў Тальяці, і ў сваёй хаце

Нашы землякі атрымалі шанец стварыць на прыгожым беразе Волгі беларускую сядзібу

Іван Ждановіч

Яны не хавалі свайго выдатнага настрою, расказваючы разам у таварыстве “Радзіма” пра добрую навіну. А дабіраліся гэтыя трое з Волгі ў Мінск на сваіх “Жыгулях”. Людміла Дзёміна, старшыня Тальяцінскага гарадскога Цэнтра беларускай культуры “Нёман”, жартуе: была за штурмана, яе ўнук Віталік — за юнгу, а руліў сын, Сяргей Аляксандравіч. Які, між іншым, у захапленні ад дарог беларускіх: ёсць з чым параўноўваць. Усе трое — актывісты беларускай суполкі,

яны і прыязджалі на Бацькаўшчыну “на разведку”. Бо без падтрымкі з Радзімы, кажуць, вялікую справу, якую пачалі, ім не зрушыць...

Але пра ўсё па парадку. “Сваёй хаты”, як вядома, у нас, беларусаў Тальяці, пакуль няма, — удакладняе Людміла Іванаўна. — Але нядаўна прынята рашэнне ў мэрыі Тальяці: будзе будавацца этнічны музейны туркомплекс «Шматнацыянальная вёска». Велізарны, на 140 гектараў! І пры гэтым самым актыўным нацыянальным культурным цэнтрам вылучана па 10 сотак зямлі. Мы, вядома ж, да такіх

Віталіку шанцуе на падарункі!

належым. Зямля ў нас вельмі дарагая, і гэта — каштоўны падарунак”.

Падобныя цікавыя праекты рэалізаваны ўжо ў расійскіх Арэнбургу і Саратаве, казахстанскім Усць-Каменагорску. Сама Дзёміна ў захапленні ад таго, як зрабілі справу беларусы Арэнбурга — бачыла здымкі ў Інтэрнэце. Там усё прыгожа, функцыянальна: салідны будынак, у кожнага пакоя — сваё прызначэнне, ёсць музей і бібліятэка, выстава прылад працы, якія бытавалі на Беларусі раней... Але тое ў Арэнбургу. А ў Тальяці пакуль — толькі зямля, якую як мага

хутчэй трэба асвойваць. На сустрэчы з галоўным архітэктарам горада, расказвала Людміла Іванаўна, акрэслена такая тактыка работ: горад падводзіць камунікацыі — суполкі на сваіх сотках гаспадарыць самі, толькі ўзгадняючы праекты. “Карацей, усё на нашых плячах...” — уздыхае субсяседніца. Яе падбэдзёрае сын Сяргей: мясціна якая прыгожая пад вёску выбрана! Гэта Прыбярэжны парк на беразе Волгі, улонне прыроды, недалёка растуць кварталы горада, запраектаваны культурныя і спартыўныя аб'екты. → **Стар. 2**

Агульныя карані

У Літве прайшлі Дні культуры Беларусі

Найбольш маштабнай культурнай акцыяй Беларусі ў суседняй краіне назваў іх міністр культуры Беларусі Павел Латушка, які ўзначальваў беларускую дэлегацыю. Такім чынам, рэалізуецца праграма супрацоўніцтва паміж міністэрствамі культуры Беларусі і Літвы, падпісаная вясной у Мінску.

У Вільнюсе быў Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, прайшлі два яркія спектаклі ў пастаноўцы рэжысёра Мікалая Пінігіна: “Пінская шляхта” па матывах знакамітай п'есы В. Дуніна-Марцінкевіча і “Translation” па п'есе ірландскага драматурга Брайана Фрыла. Выступаў Дзяржаўны сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава. Была прадстаўлена цікавая выстава жывапісца Івана Хруцкага: сёлета, як вядома, Беларусь разам з сусветнай супольнасцю адзначае яго 200-я ўгодкі, бо дата занесена ў спіс Памятных дат ЮНЕСКА. “Мастак з-пад Полацка ў Вільнюсе, я думаю, гэта сімвалічна, — лічыць П. Латушка. — Бо Полацкае княства — першае дзяржаўнае ўтварэнне на тэрыторыі Беларусі, і Вільнюс — сталіца Літвы, які некалі быў сталіцай Вялікага княства, што аб'ядноўвала беларускі і літоўскі край”.

Павел Латушка падкрэсліў, што “ў нашых народаў агульныя глыбокія гістарычныя карані. Вельмі важна, каб тое яднанне, культурныя сувязі мы перанеслі на сённяшні дзень”.

У бліжэйшы час, да 2014 года, такія ветрапаркі з'явяцца ў Дзяржынскім раёне Міншчыны

Вецер, сонца, мегаваты

У Беларусі ў 2011-2015 гадах могуць быць пабудаваны ветрапаркі сумарнай магутнасцю да 300 мегават. Пра гэта гаворыцца ў Стратэгіі развіцця энергетычнага патэнцыялу краіны, разлічанай на перыяд да канца 2020 года.

Ірына Аніскевіч

Энергія ветру ўсё больш актыўна будзе працаваць на эканоміку краіны. Як адзначаецца ў дакуменце, на тэрыторыі Беларусі выяўлена 1840 пляцовак для размяшчэння ветраўстаноўак з тэарэтычна магчымым энергетычным па-

тэнцыялам больш як 1,6 тысячы мегават. Цяпер, аднак, гэты патэнцыял выкарыстоўваецца яшчэ вельмі мала. Так, у 2009 годзе сумарная ўстаноўленая магутнасць ветраэнергетычных устаноўак складала толькі 1,2 мегават. А выпрацаваная імі энергія штогод замяшчае каля 400 тон умоўнага паліва.

Ды ўжо ў бліжэйшы час, у 2011-2014 гадах, у Дзяржынскім раёне Міншчыны плануецца пабудаваць ветрапарк электрычнай магутнасцю 160 мегават.

Паводле стратэгічных разлікаў, будзе ўзрастаць і роля геліяэнергіі ў эканоміцы Беларусі. Цяпер штогадовы энергетычны патэнцыял вы-

карыстання сонечнай энергіі ў краіне складае да 10 тысяч тон умоўнага паліва. Мяркуецца, што з улікам нашых кліматычных умоў асноўнымі напрамкамі выкарыстання энергіі Сонца стануць геліяводанагравальнікі і розныя геліяўстаноўкі для інтэнсіфікацыі працэсаў сушкі і падагравання вады ў сель-

скагаспадарчай вытворчасці і для іншых бытавых мэт. Так, сёлета ў Салігорскім раёне ўведзена ў эксплуатацыю айчынная геліяводанагравальная ўстаноўка цеплавой магутнасцю 160 кВт. Аналагічную ўстаноўку плануецца ўкараніць таксама і ў пансіянаце «Азёрны» Нацыянальнага банка Беларусі.

Добры лён

Марына Вабішчэвіч

Аршанскі льнокамбінат пачаў экспарт прадукцыі ў Туніс і Канаду

Найбольш важнымі рынкамі збыту за мяжой для прадпрыемства, якое сёлета адзначае 80-годдзе, ужо з'яўляюцца Расія, Італія, Германія і Вялікабрытанія. Усяго ж льнокамбінат прадае свае тавары ў больш за 50 краін, гэта самая шырокая геаграфія экспарту ў канцэрне «Беллегпрам». Штогод выручка аршанцаў ад паставак за мяжу — мільёны долараў.

Між іншым, ва Украіне і ў Эстоніі гэты вытворца мае сумеснае гандлёвае прадпрыемства і гандлёвы дом. Запланавана стварэнне тавараправоднай сеткі ў Польшчы. Нагадаем, што Аршанскі льнокамбінат выпускае больш за 30 мільёнаў пагонных метраў ільняных тканін у год, у асноўным гэта самая разнастайная сталовая і пасцельная бялізна. Добры лён ахвотна купляюць як беларусы, так і госці — па Беларусі працуе больш за 120 фірменных секцый прадпрыемства.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

І ў Тальяці, і ў сваёй хаце

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У пасольстве Беларусі ў Расіі, якое раней дапамагала ў стварэнні сядзібы землякам-арэнбуржцам, паралілі шукаць падтрымкі ў Мінску. Сустрэчы ў таварыстве «Радзіма», а потым у Апарце ўпаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў абназдаілі: падтрымка будзе. Галоўнае ж — каб актыўна самі браліся за справу ўсе «нёманцы». Яны, дарэчы, жадаюць мець на сядзібе музей, бібліятэку, сувенірную краму, невялічкую карчму, дзе гасцям можна было б па-

сталавацца і спыніцца на начлег. Былі і такія смелыя прапановы, як... будаўніцтва мемарыяльнай зямлянкі беларускіх партызанаў. А што, гэта было б арыгінальна! Наўрад ці якая іншая нацыянальная суполка будзе мець такі «экспанат».

Паралельна з клопатамі пра сядзібу Людміла Дзёміна, якая нядаўна ўзначаліла суполку, займаецца і яе перарэгістрацыяй. У аб'яднанні «Беларусы Расіі», кажа, паралілі аформіць суполку як беларускую нацыянальна-культурную аўтаномію «Нёман»,

адпаведныя дакументы пададзены ў міністэрства юстыцыі Самары. Добрыя стасункі складваюцца ў тальяцінцаў з Ваўкавыскім раёнвыканкамам: у красавіку 2009-га з ім заключана пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне культуры, турызму і спорту. У Тальяці ўжо выступаў гурт народнай музыкі і песні «Уладары» з Ваўкавыска, рыхтуецца візіт у адказ: на Гродзеншчыну прыедзе ансамбль беларускай песні «Купалінка», у якім Дзёміна — мастацкі кіраўнік. Дарэчы, пад час візіту ў Апарат упаўнаважанага гас-

ціям з Тальяці былі ўручаны ганаровая грамата, сцэнічныя касцюмы за тое, што яны мэтанакіравана наладжваюць стасункі з Беларуссю. А яшчэ Людміла Дзёміна прасіла, каб дапамаглі і са сцэнічнымі строямі для новага ансамбля гітарыстаў «Зорачкі». У ім чацвёрта дзяўчынак, ва ўсіх ёсць родавыя беларускія карані, а галоўнае — яны вельмі хораша іграюць і спяваюць беларускія песні.

Як бачым, цяпер у Людмілы Дзёмінай і яе аднадумцаў — гарачая пара, і хай ладзяцца ўсе іх справы!

ГАРЫЗОНТЫ НАВУКІ

Трыкатаж на грані фантастыкі

У новага матэрыялу, створанага ў Віцебску, ёсць выдатная рыса: біясумяшчальнасць

Іда Ганчаровіч

Слова «трыкатаж», прызнацца, асацыявалася ў мяне раней выключна са шкарпэткамі, світарамі, іншымі рэчамі, але ніяк не з жывой чалавечай тканкай. Але, аказваецца, сфера яго прымянення пашыраецца. Навукоўцы Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта сумесна з калегамі з акадэмічнага Інстытута механікі металапалімерных сістэм імя У. Белага распрацавалі і ўжо вырабілі ўзоры трыкатажу, што валодае павышанай біялагічнай сумяшчальнасцю з арганізмам чалавека. «Ідэальнага сумяшчэння жывой тканкі і такога, штучна створанага матэрыялу, дамагчыся немагчыма, можна толькі набліжацца да гэтага, збліжаць іх уласцівасці»,

— удакладняе загадчык кафедр тэхналогіі трыкатажнай вытворчасці, кандыдат тэхнічных навук з Віцебска Аляксандр Чаркоўскі.

Тут варта ўдакладніць: звычайна матэрыял небіялагічнага пахожання, функцыянуючы ў арганізме, выклікае запаленні ці некроз тканак, якія яго акружаюць. А біясумяшчальны трыкатаж непажаданых эфектаў не дае. Вядома ж, такія матэрыялы вельмі патрэбны ў медыцыне і над іх стварэннем даўно працуюць навукоўцы розных краін. У Віцебску вучоныя таксама некалькі гадоў вялі пошукі, і вось ёсць вынік. Прычым з распрацаванага там матэрыялу, які зручны ў апрацоўцы, можна ствараць трыкатаж неабходнага памеру і формы. «Мы апрабавалі яго на групе жывёл — інфекцый і ўскладненняў выяўлена

Вучоны Аляксандр Чаркоўскі і яго калегі

не было, — прадаўжае А. Чаркоўскі. — Трыкатаж валодае добрай трываласцю і біясумяшчальнасцю, яго можна выкарыстоўваць у лячэбнай практыцы і хірургіі».

Якія тут ёсць сакрэты? Па-першае, вучоныя знайшлі патрэбны, прычым танны від палімера.

Па-другое, распрацавалі тэхналогію яго нанясення з мінімальным змяненнем фізіка-хімічных уласцівасцяў матэрыялу. Так што, лічыць мой субяседнік, новы трыкатаж змогуць набываць розныя медустановы, і там ён дапаможа ўратаваць дзесяткі жыццяў. У Віцебскім універсітэце,

дарэчы, тры гады таму на аснове раней распрацаванага матэрыялу ўжо прыдумалі рабіць трыкатажны мяшэчак, які апрацаваць на прапараванае сэрца, прышываецца да яго паверхні і там застаецца на ўсё жыццё. У Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры «Кардыялогія» з выкарыстаннем гэтай распрацоўкі вядомы беларускі кардыёлаг Юрый Астроўскі і яго калегі праапэравалі дзесяткі чалавек. Цяпер такое ўстройства — як панацея для людзей, што маюць праблемы з сэрцам. А віцебскія навукоўцы адпрацоўваюць і тэхналогію лячэння пры дапамозе біясумяшчальнага трыкатажу. Скажам, на «трыкатажную матрыцу» можна накладваць неабходныя прэпараты, у тым ліку антыбіётыкі, каб паспрыяць хуткаму гаенню ран.

Надрукаванае — застанецца!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Даўняе сяброўства звязвае нас з доктарам навук, дырэктарам Беларускага інстытута навукі і мастацтва ў Нью-Ёрку Вітаўтам Кіпелем. Ён тройчы наведваў музей, перадаваў нам калекцыі выданняў беларускага замежжа. У 2000 годзе Вітаўт Кіпель і яго жонка, літаратуразнаўца Зора, падаравалі музею сярэбраны абраз святой Ефрасінні Полацкай, патронкі Беларусі. А ў 2006 годзе мы атрымалі складзены імі бібліяграфічны даведнік “Беларускі друк на Захадзе”.

У музеі выстаўлена каштоўная калекцыя выданняў, якія станавіліся пераможцамі Нацыянальнага конкурсу “Мастацтва кнігі”, што праводзіцца Міністэрствам інфармацыі Беларусі з 1964 года. Вяртаюцца да нас і кнігі-пераможцы розных між-

народных конкурсаў і выставаў, і за тое мы вельмі ўдзячны кансультанту ўпраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Валерыю Рагалевічу, які дбае пра тое, каб лепшыя выданні краіны за рубяжом не згубіліся і, у рэшце рэшт, трапілі да нас.

Наведвальнікі музея могуць пазнаёміцца з такой цікавай старонкай гісторыі айчыннага кнігадрукавання, як выданні Полацкай езуіцкай акадэміі (пачатак XIX стагоддзя). У 1822 годзе яе друкарня была перададзена піярам. За сем гадоў яны таксама паспелі выдаць больш за 30 кніг на розных мовах як рэлігійнай, так і свецкай, навуковай тэматыкі. А нядаўна зборы музея папоўніліся сапраўдным рарытэтам — “Рымскім імшалам”, выдадзеным у полацкай друкарні піяраў у 1826 годзе. Падарыў

жа нам рэдкае выданне Андрэя Макагон — палачанін, які жыве цяпер у Маскве. У 1830 годзе піяры былі выслены з Полацка, а іх друкарня перададзена Кіеўскаму ўніверсітэту.

Заканчваючы аповед пра музей, хачу сказаць: яго юбілей прайшоў насычана. Адбыліся чарговыя “Скарынаўскія чытанні”, на якія былі запрошаны вучоныя з Беларусі і іншых краін, а таксама тыя, хто ствараў музей. Галіна Ладзісава, цяпер мінчанка, была першым яго дырэктарам на працягу дзесяці гадоў. Потым яна перадала кіраўніцтва Алене Шумовіч. За два дзесяцігоддзі змяніўся таксама склад супрацоўнікаў. Але новы калектыў памятае тых, хто стаяў ля вытокаў музея, і робіць усё для таго, каб ён паспяхова развіваўся далей.

Вера Ашучева, старшы навуковы супрацоўнік Музея беларускага кнігадрукавання ў Полацку

Так ствараліся першыя друкаваныя кнігі

У памяць пра вялікага гетмана

Дар’я Курылава

Помнік палітыку, дыпламату, стваральніку трэцяга Статута Вялікага княства Літоўскага Льву Сапегу адкрыты ў Лепелі

У гістарычных хроніках побач з імем Льва Сапегі гучыць нямала беларускіх геаграфічных назваў. Сярод іх Астроўна (цяпер вёска ў Бешанковіцкім раёне Віцебскай вобласці) — мястэчка, дзе ён нарадзіўся; Орша, дзе ён пачынаў сваю дзяржаўную службу; Слонім (Гродзенская вобласць), які атрымаў ад свайго старосты Льва Сапегі герб; Ружаны (Брэсцкая вобласць), дзе вялікім канцлерам Вялікага княства Літоўскага была пабудавана рэзідэнцыя.

Знаходзіцца ў гэтым шэрагу месца і для Лепеля. У 1586 годзе Леў Сапега, у чыю вотчыну ўваходзілі Лепельскія зямлі, вырашыў, што для горада Лепеля больш зручным будзе іншае размяшчэнне. Ён перанёс гандлёвыя рады і касцёлы за тры кіламетры і назваў гэта месца Новым Лепелем. З тых часоў Лепель свайго месцазнаходжання не мяняў, а пра яго першае размяшчэнне нагадвае толькі назва вёскі Стары Лепель, якая захавалася.

Нагледзячы на тое, што Леў Сапега перанёс Лепель, калі быў яшчэ падканцлерам Вялікага княства Літоўскага, нашчадкі вырашылі ўвекавечыць яго ў гетманскім адзённым, з булавой і шабляй — атрыбутамі гетманскай улады, якія былі ўручаны яму у 1625 годзе. Трохметровы бронзавы помнік, які цяпер упрыгожвае ўваход у гарадскі парк, выраблены скульптарам Львом Аганавым.

Падарожжа ў часе

У дворыку Літаратурнага музея Максіма Багдановіча — атмосфера ізраільскіх вуліц

Выстава «Вуліцы Ізраіля» ў Траецкім прадмесці Мінска падрыхтавана пры падтрымцы пасольства Ізраіля ў Беларусі. Яна прадстаўляе як сучасныя хмарачосы, так і дамы, што захоўваюць даўніну, пышныя бульвары і старыя вулкі, выбрукаваныя залацістым каменем. Утульныя ўсходнія дворыкі, вокны за ўзорыстымі кратамі... Тут і Тэль-Авіў, белы горад, які ўзнік 100 гадоў таму, і Яфа, якому пяць тысячгоддзяў. Атмасферу тэль-авіўскай вуліцы адчуваеш у дворыку музея. А ў яго памяшканнях працуе фатавыстава фатаграфу-рэпатрыянтаў.

Паклон табе, Бацькаўшчына!

У Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе (Латвія) прайшла прэзентацыя кампакт-дыску “Зямны паклон”

Каму ж робіць зямны паклон вядомы паэт Станіслаў Валодзька? Бацькаўшчыне, роднаму краю. На прыгожа аформленым дыску сабраны 30 вершаваных твораў на беларускай мове, галоўная тэма якіх — прызнанні ў любові да Радзімы. Напісаны яны ў розны час. Гучаць вершы як у выкананні заслужанага артыста Беларусі Андрэя Душакіна, так і самога аўтара. Павіншаваць паэта з важнай падзеяй прыйшлі консул Генеральнага консульства Беларусі ў Даўгаўпілсе Ігар Гуцалюк, дырэктар Цэнтра беларускай культуры Барыс Іванюк, мастакі Марыя Сафронава, Анастасія Сазанкова, Вэлта Лоце, паэты Павел Макаленкін, Зянон Буры, паэтэса Сцепаніда Мілашэвіч, кіраўнік ансамбля «Дружба» Дзённага цэнтры пенсіянераў Рамуальда Жвірбля. Некалькі песень на вершы паэта выканалі Ірэна Цымбале, Таццяна Піменава, а таксама ўдзельніцы ансамбля «Дружба» Люцыя Смане і Ніна Булаха.

На вечарыне гучала шмат прыгожых вершаў, паколькішла гаворка і пра нядаўна выдадзеную анталогію «Русская поэзия Латгалии», у якой знайшлося месца і для шэрагу твораў даўгаўпілскіх паэтаў.

СВЯТЫНІ

Цуд з палескага Лышча

Сто гадоў таму ў Пінскім раёне адбыліся падзеі, пра якія і цяпер памятаюць не толькі ў мясцовых вёсках, але і далёка за межамі Беларусі

Іван Іванюк

Самыя вялікія цуды, мусіць, тыя, што адбываюцца ў душы чалавечай. Уявіце сабе: жыў-быў нехта ліхім, ды раптам зрабіўся добрым. Яшчэ вельмі ўражае, як хтосьці хварэў — і ацаліўся без урачоў і лекаў... Выклікае цікавасць і так званы дар Божы, які часам з’яўляецца ў людзей. Чаканне добрых цудаў закладзена, пэўна, у кожным з нас ад нараджэння. А мінчанцы Валянціне Раманцэвіч, якая доўгі час працавала настаўніцай, метадысткай, выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры, пашанцавала і жыць у дзяцінстве побач з незвычайным чалавекам — яе дваюрадным дзедам Данілам Шапялёвічам. Калі ён, згадвае, шчыра маліўся разам з хворымі, іх роднымі, то, здаралася, хваробы адступалі. А дар з’явіўся ў высковага старасты Свята-Аляксандра-Неўскай царквы з палескай вёскі Лышча, калі ён 17 верасня 1910 года, у ноч з суботы на нядзелю першым пабачыў уночы незвычайнае святло ў вокнах царквы. Вельмі спужаўся спачатку: думаў, пажар. Ды яркае, на ўсю царкву ззянне сыходзіла ад аднаго з храмавых абразоў з выявай Ісуса Хрыста. Менавіта на ім у тую памятную ноч

праступіў і лік Божай Маці, а стараста міжволі ўпаў на калені і пачаў маліцца.

— Усё жыццё маё, па сутнасці, праходзіць пад знакам далучанасці да нечага светлага, высокага, незвычайнага... — свецяцца вочы Валянціны Карлаўны. — Мой тата, пяцігадовым хлопчуком, якраз быў з дзедам у царкве. Таксама бачыў, што там тварылася, раскажаў:

Хрэсны ход з Лышчанскай цудадзейнай іконай

так светла было, як у ясны летні дзень. Спалохаўся, пабег дадому. Потым іх хаты стаілі ў Лышчы побач, мы, па сутнасці, жылі як адна сям’я — а сваіх дзяцей у дзеда Данілы з жонкай не было — і яны часта згадвалі тую ноч. Спрабавалі апісаць словамі і дзіўнае ззянне, якое са страхам назіралі ўсе выскоўцы, хто заходзіў у царкву, — было ж вялікае ўзрушэнне на ўсю акругу! Гаварылі і пра незямныя “анельскія спевы”, якія тады гучалі, згадвалі голас, які

чуўся невядома адкуль і быў звернуты да дзеда. Ад таго ўзрушэння, дарэчы, дзед, Даніла Пятровіч, некаторы час быў як не ў сабе, і яго назват, было, адвезлі пажыць некуды ў манастыр. Ікону цудадзейную таксама недзе вазілі, мусіць, вывучалі навукоўцы. Потым і дзед, і вядомая ўжо сёння многім ікона вярнуліся “дадому”. І мне з дзяцінства помніцца: у

Журналісты тэлепраграмы “Існасць” стварылі фільм. У яго, дарэчы, разам з цікавымі ўспамінамі Валянціны Раманцэвіч увайшлі і сведчанні жывых і па сёння людзей, якія ацаліліся малітвамі дзеда Данілы, ля Лышчанскай святыні. Галоўнае ж — і па сёння ў палескую вёску едуць да Божай Маці па дапамогу тысячы людзей не толькі з Беларусі, але і з Украіны, Расіі, іншых краін. Прычым ушаноўваюць святыню як праваслаўныя, так і католікі — так было і на свяце ў Лышчы.

І ўсё ж: адкуль на іконе Ісуса Хрыста з’явілася Багародзіца? Можна, праступаюць раней нябачныя слаі фарбы? Але ж у храмавых іконах бывае хутчэй наадварот, з часам дэталі губляюцца... Вось у гэтым, удакладняе субяседніца, і ёсць таямніца: жаночы лік за спіной Ісуса, а таксама паднятая ўверх рука жанчыны з часам усё больш праяўляюцца. Між іншым, даследчыкі іканапісу сцвярджаюць, што Маці Божая і яе Сын у такім кампазіцыйным рашэнні больш нідзе ў іканапісе не сустракаюцца...

Дарэчы. У Першую сусветную вайну вёска Лышча цалкам згарэла — ацаліў толькі дом царкоўнага старасты Данілы Шапялёвіча.

Гарачыя гастролі “Пастаралі”

Артысты нашай краіны выступалі на Міжнароднай выставе “ЭКСПА-2010” у Шанхаі

Лявон Целеш

Сяродшматлікіх самадзейных народных мастацкіх калектываў Дзяржыншчыны пачэснае месца займае і ансамбль старадаўняй беларускай музыкі “Пастараль”. Гурт створаны ў 1994 годзе, артыстамі ў ім — выкладчыкі музыкі Дзяржынскай дзіцячай школы мастацтваў, дырэктар якой — Анатоль Гірэль. Нязменным кіраўніком адметнага ансамбля, які за 16 гадоў набыў шырокую папулярнасць у Беларусі і за яе межамі, з’яўляецца Ірына Лук’янава.

Нядаўна артысты вярнуліся дадому з Кітая, дзе прадстаўлялі мастацтва Беларусі ў Шанхаі, на Міжнароднай выставе “ЭКСПА-2010”. Гэта выстава, як вядома, — падзея сусветнага ўзроўню, працуе з мая пад дэвізам “Лепшы горад — лепшае жыццё”. Удзельнічае ў ёй каля 200 краін і 50 міжнародных арганізацый.

Да адной з артыстак ансамбля, скрыпачкі Маргарыты Мартынюк, я наведваўся на другі ж дзень пасля вяртання “Пастаралі” дадому, у Дзяржынск. Чытачам “Голасу Радзімы”, дарэчы, яна ўжо вядома як жонка майстра па вырабе драўляных гадзіннікаў і

музычных інструментаў: пра тое быў артыкул “Майстар і Маргарыта”. Пад час майго візіту да спадарыні Маргарыты ў адным з пакояў іхняга невялікага катэджа кінадакументалісты студыі “Беларусьфільм” якраз вялі здымкі дакументальнага фільма пра Андрэя Мартынюка і яго сям’ю. Пад “прыцэлам” кінакамеры Маргарыта Станіславаўна і расказвала пра незабыўныя гастролі ў Кітай. Яе ўразіў Шанхай, гіганцкі мегаполіс з насельніцтвам каля 20 мільёнаў жыхароў, з яго суперсучаснымі хмарачосамі — будынак Шанхайскага Міжнароднага фінансавага цэнтра, напрыклад, сягае ў неба амаль на 500 метраў. Па вечарах увесь горад, размешчаны на рацэ Хуанпу, расквечаны агнямі, у ім цяпер шмат замежных турыстаў. Артысты “Пастаралі” жылі ў шыкоўным чатырохзоркавым гатэлі. Кітайцы — вельмі дабрабытныя глядачы, па-дзіцячы шчырыя, і кожны нумар канцэрта “Пастаралі” сустракалі добрымі ўсмешкамі, узнагароджвалі артыстаў бурнымі апладысмантамі. Давялося ж папрацаваць артыстам з Беларусі нямаля, у тым ліку і пры 40-градуснай спякоце: на працягу двух тыдняў выдавалі штодзень

У складзе гурта “Пастараль” — выкладчыкі музыкі

па два канцэрты, кожны хвілін па 60. Надарваўся і вольны час, у які артысты наведалі каля 30 павільёнаў розных краін, у тым ліку і Беларусі, размешчаны на плошчы каля тысячы квадратных метраў. Там прадстаўлены многія дасягненні Рэспублікі Беларусь у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, іншых сферах жыцця. Незабыўныя ўражанні засталіся і ад наведвання Нацыянальнага музея Кітая, Храма нефрытавага Буды і іншых славутасцяў горада.

Варта дадаць, што, акрамя “Пастаралі”, нашу краіну на выставе прадстаўлялі і такія вядомыя самадзейныя мастацкія калектывы, як “Крупіцкія музыкі” з Мінскага раёна, “Талака” з Віцебска, “Белыя росы” з Гродна, “Медуніца”

з Магілёва і іншыя. Артысты “Пастаралі” вельмі ўдзячныя спецыялістам Міністэрства культуры Беларусі, упраўлення культуры Мінскага гарвыканкама, Дзяржынскаму райвыканкаму, якія вылучылі іх у цікавую творчую камандзіроўку. Між іншым, артысты прывезлі падзячны ліст ад арганізатараў выставы за свае высокапрафесійныя канцэрты.

У хуткім часе, у кастрычніку, на “ЭКСПА-2010” пройдзе Дзень Беларусі, будзе арганізаваны вялікі канцэрт з удзелам лепшых мастацкіх калектываў нашай краіны. Безумоўна, такія культурныя кантакты садзейнічаюць наладжванню добрых стасункаў паміж Рэспублікай Беларусь і далёкім нашым сябрам Кітаем.

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Свой адметны каларыт

Беларуская моўная скарбонка багатая на ўстойлівыя спалучэнні, фразеалагізмы, прыказкі і прымаўкі, якія ўтрымліваюць вопыт нашых продкаў. Так ён перадаецца з пакалення ў пакаленне.

Нягледзячы на тое, што рускі і беларускі народы вельмі блізкія і мовы іх роднасныя, у кожнай ёсць адметныя моўныя сродкі, якія і ствараюць каларыт. Аднак, працуючы з мовай, напрыклад, перакладаючы з рускай, мы не заўсёды іх выкарыстоўваем. Прыгадаем некаторыя паралельныя словазлучэнні, каб у адпаведнай сітуацыі выкарыстоўваць да месца адметныя беларускія спалучэнні.

Нярэдка даводзіцца сутыкацца з перакладам рускіх устойлівых спалучэнняў в *свое удовольствие, сплошь и рядом, пажадання скатертью дорога*. Іх беларускія адпаведнікі знаходзім у слоўніках. Пра вольнае, без абмежаванняў жыццё правільна казаць: *жыве як душа жадае* ці *жыве без клопатаў, турбот*. Пра тое, чаго вельмі шмат, кажуць: *сустракаецца скрозь і ўсюды*. А вось пажаданню *скатертью дорога* ў беларускай мове адпавядае выраз *гладкай дарогі* ці *з лёгкім ветрыкам*.

Гладкай дарогі!

Адна з найбольш пашыраных праблем пры перакладзе з рускай мовы на беларускую — знайсці дакладны адпаведнік устойлівага спалучэння. Вельмі часта мы проста калькуем іх, забываючыся на адметныя выразы. І сапраўды, гэты спосаб найбольш просты. Аднак якое прыгожае атрымліваецца маўленне, калі мы выкарыстоўваем каларытныя спалучэнні!

Возьмем такія рускія ўстойлівыя спалучэнні, як *жребий брошен, на произвол судьбы*. Адпаведнікі іх у беларускай мове даволі вядомыя, ды не заўсёды ўжываюцца да месца. Таму варта іх нагадаць. Так, *жребий брошен* перакладаецца на беларускую мову як *выбар зроблены* або *рашэнне прынята*, а *на произвол судьбы* па-беларуску — *гэта на волю лёсу*.

Часта ўзнікае праблема і з перакладам спалучэння *пропасть без вести*. У прыватнасці, дзеяслова ў яго складзе. Дакладны варыянт — *прапасці* або *згинуць без весткі*.

Падрыхтавала
Вераніка Бандаровіч

Падарунак з Белавежскай пушчы

Зубры і аленьі сталі пастаяннымі насельнікамі Яраслаўскага заапарка

Вольга Кабякова

Новым месцам жыхарства двух белавежскіх зуброў і чатырох аленьяў стаў заапарк расійскага Яраслаўля. Як расказаў генеральны дырэктар Нацыянальнага парку “Белавежская пушча” Мікалай Бамбіза, да 1000-годдзя з дня заснавання горада такі падарунак яго жыхарам паднесла гарадская адміністрацыя, купіўшы жывёл у Нацыянальным парку “Белавежская пушча”.

Яраслаўскі заапарк — адзін з самых маладых у Расіі, яго адкрылі ўсяго два гады таму. Пры гэтым у яго калекцыі ўжо больш за 200 відаў жывёл — як традыцыйных для расійскай прыроды, так і экзатычных: антылопа, зебра, кенгуру. У заапарку быў адзін зубр і некалькі аленьяў — усё самцы. Таму ўсе жывёлы, накіраваныя ў Яраслаўль, — самкі. Як

На беларускай тэрыторыі Белавежскай пушчы жыве каля 400 зуброў

паведамлі ў заапарку, усе яны выдатна перанеслі дарогу і ўжо асвоіліся на новым месцы. У хуткім часе ў капытных пачнецца гон, і ў заапарку спадзяюцца на з’яўленне патомства.

Як паведаміў Мікалай Бамбіза, цяпер папуляцыя капытных ў Нацыянальным

парку “Белавежская пушча” самая высокая за ўвесь пасляваенны перыяд, у тым ліку і зуброў з моманту пачатку аднаўлення іх папуляцыі ў 1946 годзе. На беларускай тэрыторыі пушчы жыве каля 400 зуброў, каля 150 ласёў, колькасць казуль перавышае 800 галоў, кабаноў і

аленьяў — па 2 тысячы.

Натуральны рост папуляцыі капытных, колькасць якіх ужо пачынае перавышаць аптымальную, дае магчымасць нацыянальнаму парку “Белавежская пушча” супрацоўнічаць з заапаркамі і запаведнікамі ў пытаннях продажу жывёл. У папярэднія гады некалькі белавежскіх зуброў і аленьяў перасялілі ў Бярэзінскі запаведнік і нацыянальны парк “Прыпяцкі”, групу кабаноў накіравалі ў Гродзенскі заапарк, зубры Сан Саныч і Барыня сталі пастаяннымі насельнікамі Мінскага заапарка. Быў у Нацыянальнага парку “Белавежская пушча” і досвед супрацоўніцтва з Расіяй: каля 10 гадоў таму задаволілі заяўку Нацыянальнага парку “Арлоўскае Палессе”, накіраваўшы туды не толькі зуброў, аленьяў і кабаноў, але нават лебедзяў.